

■ COLUMNA

November en il vitg

DAD AITA DERMONT-STUPAN

Uss èn prendids davent er ils ultims geranis dals balcon e da las vamportas. Er sch'els eran anc bels cotschens. Ils ins èn svanids en tschaler, ils auters èn bittads davent.

Igl è november, la schelira smanatscha.

Vairamain fissan las neglas pli resistantas e tutgassan da vegl ennà vi da las chasas engiadinaisas. Quai stat scrit en bleras da nossas poesias e vegn dechantà en nossas chanzuns. Ins vesa dentant adina pli pauc da quellas. Er a mai na plaschan las neglas engiadinaisas betg tant bain, quest rös sin sblatg. Però er autras flurs da tut las sorts e colurs, sco blau e mellen e violet, na ma plaschan betg vi da las fatschadas. Sch'jau decoresch mia chasa cun flurs, lura be cun geranis cotschens-fieu.

Ma ussa n'èsi betg il mument da discurre da flurs e colurs. Sco ditg: Igl è november. Ni-

vas sa preschantan las fatschadas. Las chasas stattan qua cun lur mirs fermes e clers, sche er in pau torts. Strusch glied sin via. Tut è sut tetg.

Er la bostga en la cuntrada ha pers sia splendor. Feglia e gughias crodan giun plaun e smarsheschan plaun a plaun. Il gaud è transparent. L'emprim zic naiv ha smatgà fustis e pertgas setgas a terra. Ins vesa il terren tras la tscheppa. Ins chatta sendas ch'ins n'avess mai sminà.

November somber. Uss è il temp da sa confruntar cun ils fatgs, da far patratgs, ir a funs a las chaussas, er sch'i n'è betg

uschè bel. Ils dis curts, las sairas lungas, dattan spazi a l'intern per far urden cun sasez. Senza firlefanzas e decor. Senza distracziun e travasch. Senza schanetg. Uss è il temp da star nà, far dumondas e tschertgar respostas. Il temp da prender il pled e numnar las chaussas. Avant ch'i cumenza l'advent tschorventant. Avant ch'i vegn la naiv gronda.

Jau pass tras il vitg sin il far notg. Or da las chasas sorta glisch, sch'ellas èn abitadas. Bleras èn vidadas. Jau emprov gudent da guardar in zic en las stivas: Ina part dal plafond, forsia ils jarüschs da la pigna. Co, cura e da tgi èn ellas vegnidadas construidas? Avant il fiu u suenten? Da schember u da pign? Jau m'imagesch la glied en stiva, lur destin...

Il vitg è stretg. Mintgin isa da tschel, er quai che n'al pertutga betg. Tuttina. Mintgin ha il sieu e sto vegnir maister cun quai. Bel che nus vivain anc qua en quest vitg e faschain mintgin a sia moda frunt al mais da november.